

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 76

Fylke: Vest Agder

Tilleggsspørsmål nr.

Herad:

Emne: Dei Kloke

Bygdelag: Kylland og Konsmo.

Oppskr. av: Rachel Thomassen

Gard:

(adresse):

Konsmo

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

eller dugavele i genda

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Dei kloke

Det er svært like att av folk som veit om desse kloke. Eg har spürt dei eldre (som er mellom 80 og 90 år, og eg skal nemne dei eg har feige spørsmål på.

I vårt ~~fyrtide~~ var det ei kone som heite Valleory Valand. Ho levde for ca 70-80 år siau. Ho var så meister eg plenk til å lakja sår. Ho laga noko som dei kalla plåstri og la på sára, det grodde så godt, og folk kom laugveges på for å få dette lakemidlet!

Så var det ei kvinne som heite Maria Truland. Ho laga noko medisin av ei plante som dei kalla okselunga. Av denne koka ho ein salve (suining) til å ha på sår, den likna dei gamle trausalven som ein får på apoteka. Ho laga flere slag urle medisin, og ho hjalp mange som var sjette. Ho var mykje tjent, og veldig klok

X fra Valand
i Holm

Ho vart og bruka som jorden, når der kom snø i legda - Ingen av desse fins det lilete av, so vidt me veit! Ho levde til for ca 70 år sein.

I seinne år & det sjeldan ein høgt nokon lagar medisin. Min far:

Jakob Odegård, født i Kongsu, laga noko for sår, som var veldig godt, serleg når det var sår som det hissa seg i. Han tok karpikk, kalg og tjera å koka det saman til ein tykk deig. Denne deigen tok han litt av og smurde på i lita fille og la det på såret. Då var det berre ei lile stund så tok det vunde til å komma ut. - Elles har det vore mykje bruka å leggja voss graut på slade der det & verk og vondt.

Ute ved Maudal budde ein mykje kjend mann som heite Hans Laddan. Fruleg har de vore berre i han for, og ha de ibbje, så kan de få veta om han av sonen, som og heite Hans Laddan, og tur på Ro i Halse på Maudal.

Det var drine mykje med hopping for sjukdomar for ein mann som heite Slian Haraldsd på Bjelland for runde og koppa folk og det var flise ande og som drev med det, tullek heile dalen.

Om magi, & det lile som gjeld folk. Det einaste som & kjend er at ein

prest her i Bjelland, Søren Sjive
hadde Svabeloka og kunne både
leggja sjukdomar på falk, og så
dei best ikke som det passed.

Men, det fins ein del om sjuk-
domar på dyr som det kan vera
interessant å fa med:

Når kuer fekk forsloppelse bruka
dei å leggja litt krutt i hovegsopa
på kua, så leude dei på kruttet
og når det smalt så falt, stakk kua
så det lasna, og ho var berga.

Teit helperåd mot fleire sjuk-
domar var å slå dyret over ryggen
med eit klode som hadde lege på
ei likkista, då var dei slått fiske
att.

For nokre særskille sjukdomar hadde
dei dette botemiddel: Dei hogg eit
eit skykke i eit tre som det sat ein
knist i. Denne knisten måtte dei
driva eit so dei fekk hol gjennom
beslykket. Når dei så heldt ei trakt
inn i holt og reude vatn gjennom
det inn i naseu på dyret, så var
det friskt.

Når ein hest fekk Tionne: (ein sjukdom
dei fekk av å eta fimm høi) vunde dei
opp høi veldig godt i ein sekk. De
stakk så hestens hovud med det
vorne høiet og laatt til godt om
muleu på sekken. Hesten var så
vorn at han fekk mest ikkje pusta,
men det gjorde han frisk så dei.

Når hesten fekk "Kuerssvüll" laga
dei ein ring av tagl som dei laa

inn i bringa þá hestur. Þú skulld
hengja det til svællu þóndu seg.
Det sag ofte falsleg ut nær det
naudt til or saret!

Nár hestur var broten (i selesbadu)
þenka du og þennu ringu, og du
trúdde vissu at dette hjalp, enda
ringu sat mede i bringa.

Stelles trúdde du þá Ásgarðs reia
som kom juleflau og lok bestaue.
Du lánt difor sela krossar og alle
skaldor, þá reiddkap, állönnu, leyfð
o. l. for á lebbalda bringa sine, og
mange & du som har hágt þor
Ásgarðs reia har þome þaude med
alle bestaue þorli gadaue juleflau.

Þú trúddu þóndu som þú
Tóthel Háglauð sag du ein gong det
var si lang rad af hestur og folk
þorbalde þau. - Þá þau skulld
ut i stallu á sja til hestur,
va þau þá oppóst og redd at det
va þall á sja. Sjald hestur þodde
þatt þjenule at þerða.

Þá si álltúme var þessu skruen vor
nannet til Sjur Person, slík som þá
þekkinga. þor our 100 af síau

Þelle & síkkst líle á þau þá, men
eg þa íkþji þúma þúme men ná.
Stove det síau skal eg þúse á þíu
det med.

Helsing
Rachel Thomassen
Konsuld

62273